

ಮನದನ್ನೆ

ದ ರಾ ಬೇಂದ್ರೆ

ದತ್ತಾತ್ರೇಯ ರಾಮಚಂದ್ರ ಬೇಂದ್ರೆಯವರು 31-01-1896ರಲ್ಲಿ ಧಾರವಾಡದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದರು. ತಂದೆ ರಾಮಚಂದ್ರ ಬೇಂದ್ರೆ, ತಾಯಿ ಅಂಬವ್ವ(ಅಂಬಿಕೆ) ಇವರ ಮನೆಮಾತು ಮರಾಠಿ, ಬಾಳ ಸಂಗಾತಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿ. ಇವರು ಸಖೀಗೀತದ ನಾಯಕಿ. ಗೆಳೆಯರ ಗುಂಪನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ ಮಹನೀಯರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರು. ಗರಿ, ಕೃಷ್ಣಕುಮಾರಿ, ನಾದಲೀಲೆ, ಸಖೀಗೀತ, ಉಯ್ಯಾಲೆ, ನಾಕುತಂತಿ, ಮೂರ್ತಿ ಮತ್ತು ಕಾಮಕಸ್ತೂರಿ, ಮೇಘದೂತ, ಅರಳು-ಮರಳು, ಗಂಗಾವತರಣ, ಜೀವಲಹರಿ, ಸಾಯೋಆಟ, ಜಾತ್ರೆ, ನಿರಾಭರಣ ಸುಂದರಿ, ಸಾಹಿತ್ಯದ ವಿರಾಟ್ ಸ್ವರೂಪ ಇನ್ನೂ ಮುಂತಾದ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಲೋಕಕ್ಕೆ ನೀಡಿದವರು ವರಕವಿ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಗಿರುವ ದ ರಾ ಬೇಂದ್ರೆಯವರು. ಕೇಂದ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ಪದ್ಮಶ್ರೀ, ಜ್ಞಾನಪೀಠ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳು ಸಂದಿವೆ.

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರಮುಖ ಕವಿಯಾದ ದ ರಾ ಬೇಂದ್ರೆಯವರು ಒಲವನ್ನು, ಬದುಕನ್ನು ತಮ್ಮ ಕಾವ್ಯದ ಬಹುಮುಖ್ಯ ನೆಲೆಯನ್ನಾಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ನಾನು ಬಡವಿ ಆತ ಬಡವ ಒಲವೆ ನಮ್ಮ ಬದುಕು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಹೆಣ್ಣು ಮತ್ತು ಗಂಡು ತಮ್ಮ ಬದುಕನ್ನು ಸಾಮರಸ್ಯತೆಯಿಂದ ಕಳೆಯಬೇಕು. ಎತ್ತು ಏರಿಗೆ ಕೋಣ ನೀರಿಗೆ ಎಂಬ ಗಾದೆ ಮಾತಿನಂತೆ ಆಗಬಾರದು. ಏಕೀಭಾವದಿಂದ ಕೂಡಿರಬೇಕು ಇಲ್ಲವಾದರೆ ವಿರಸ ಉಂಟಾಗಿ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ, ನೆಮ್ಮದಿಗಳು ನಾಶವಾಗುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಬದುಕು ದುಸ್ಥರವಾಗುತ್ತದೆ. ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಬರಬಹುದಾದ ಒಡಕು, ಬಿರುಕುಗಳನ್ನು ಒಲವಿನಿಂದಲೇ ಒಗ್ಗೂಡಿಸಿ ಜೀವನವನ್ನು ಸಾಗಿಸಬೇಕು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಸಂಸಾರದ ಸರ್ವಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಅನುಭವಗಳಿಗೆ ಆಕಾರವನ್ನು ಕೊಡುವ ಕವಿತೆಯಾಗಿದೆ ಮನದನ್ನೆ.

ಮನದನ್ನೆ ಕವಿತೆಯು ನಾದಲೀಲೆ ಕವನ ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿನ ಬಹು ಪ್ರಮುಖವಾದ ದಾಂಪತ್ಯ ಗೀತೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿದೆ. ಇದೊಂದು ಕೌಟುಂಬಿಕ ಗೀತೆಯಾಗಿದ್ದು, ಕುಟುಂಬ ಹಾಗೂ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಒಡೆಯ ಬೇಡ ಎಂದು ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣಿನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಕವಿತೆಯನ್ನು ಓದಿದಾಗ ಪುರುಷ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯತೆಯ ಅಂಶಗಳು ಕಂಡುಬಂದರು ಅವು ಹೇರಿಕೆಗಳಲ್ಲ ಅವು ಆತನ ಬೇಡಿಕೆಗಳಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ನಾನು ಹೇಳುತ್ತಿರುವ ಅಥವಾ ಇಟ್ಟಿರುವ ಬೇಡಿಕೆಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸಬೇಕು ಎಂಬ ಒತ್ತಾಯವಿಲ್ಲ ಆದರೆ ಯಾವುದೇ ಕಾರಣಕ್ಕೂ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಘಾಸಿ ಮಾಡಬೇಡ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ.

ಅನ್ಯೋನ್ಯತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ದಾಂಪತ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಗಾಗ್ಗೆ ತಲೆದೋರುವಂತಹ ವಿರಸಗಳನ್ನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಹೇಗೆ ಗೆಲ್ಲಬಹುದು ಎಂಬುದನ್ನು ಜೊತೆಗೆ ಗಂಡು ತನ್ನ ಮನದನ್ನೆಗೆ ತನ್ನಲ್ಲಿನ ದೋಷಗಳನ್ನು ಅಸಹಾಯಕತೆಯ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಮುಕ್ತವಾಗಿ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಬದುಕಿನ ವಾಸ್ತವತೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾನೆ.

ನನ್ನ ಮಾತುಗಳಿಗೆ ಎದುರು ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಬೇಡ, ವಾದ ಪ್ರತಿವಾದಗಳು ಬೇಡ ವಿವಾದಗಳು ಬೇಡ. ತವರು ಮನೆಯ ಕರುಳಿನ ತೊಡಕುಗಳು ನಮ್ಮ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಬುರುವುದುಬೇಡ. ಜೀವನದ ಪ್ರೀತಿಯ ಹಂಬಲಿಕೆಗೆ ಬಾಯಾರಿ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ನಾನು ಏನು ಹೇಳುತ್ತೇನೋ ಅದಕ್ಕೆ ಹೂಂ ಅನ್ನು ಯಾವುದೇ ಚಿಂತೆಗಳು ಬೇಡ ಇದು ಒತ್ತಾಯವಲ್ಲ ನನ್ನ ಬೇಡಿಕೆ. ನೀನು ಚಿನ್ನದಂತೆ ಎಷ್ಟು ಅಪರಂಜಿಯೋ ನಾನು ಸಹ ಅಷ್ಟೇ. ಇಲ್ಲಿ ನೀನು ಮೇಲೂ ನಾನು ಕೀಳು ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಬೇಡ. ನನ್ನ ಬದುಕನ್ನು ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಿ ನೋಡಬಹುದು ಎಂದು ತನ್ನ ಮನದನ್ನೆಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾ ತನ್ನನ್ನು ಜೀವನದ ಮುಕ್ತ ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ತೆರೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

ನಾನು ಬಡತನದ ಬೇಗೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಂದವನು ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಹಲವು ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದವನು. ಬದುಕನ್ನು ಬೆಳಗಲು ಬಂದ ನೀನು ಭೂತದಲ್ಲಿನ ವಿಚಾರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸೊಲ್ಲೆತ್ತದೆ. ಮುಂದಿನ ಭವಿಷ್ಯತ್ತಿನ ಬಗ್ಗೆ ಚಿಂತಿಸೋಣ. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಬಗೆಯ ಕೆಟ್ಟದನ್ನು ಯೋಚಿಸಬೇಡ. ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿನ ಹಲವು ಗೊಂದಲತೆಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ತಣಿಸು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ ನಿನ್ನ ಜ್ಞಾನದ ತಿಳಿವಿನ ಮೂಲಕ ಬದುಕಿಗೆ ಪೀತಿಯನ್ನು ಉಣಬಡಿಸು. ಆದರೆ ಬದುಕನ್ನು ರಣರಂಗವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಬೇಡ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನ ಅಂತರಾಳಕ್ಕೆ ಇಳಿದು ನೋಡು ತಿಳಿಯಾಗಿರುವ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ನೀನು ಹಕ್ಕಿಯಂತೆ ವಿಹರಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಕುಹಕಗಳ ಮೂಲಕ ತಿಳಿಯಾಗಿರುವ ನೀರನ್ನು ಕದಡ ಬೇಡ. ಬದುಕಿನುದ್ದಕ್ಕೂ ಅನುಭವಿಸಿರುವ ನೋವುಗಳು ಜೀವನವನ್ನು ಘಾಸಿಗೊಳಿಸಿವೆ. ನನ್ನ ಬಾಳನ್ನು ಬೆಳಗಿಸಲು ಬಂದಿರುವ ನೀನು ಅವುಗಳ ನೆನಪಾಗದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ನೀಡು. ನಾಗಲೋಕದ ರತ್ನ ತರುವ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ವ್ಯರ್ಥ ಪ್ರಯತ್ನ ಬೇಡ ಅದು ನಿನ್ನದು ಇದು ನನ್ನದು ಎಂಬ ಭೇದ ಭಾವ ಮೂದಲಿಕೆಗಳು ಬೇಡ ಜೀವನದ ಕಷ್ಟ ಸುಖಗಳ ಪಾಲುದಾರರಾಗೋಣ. ಜೀವನವನ್ನು ಸುಖದಾಯಕವಾಗಿ ಸಾಗಿಸೋಣ.

ಆದದ್ದು ಆಗಿ ಹೋಗಿದೆ ಆದರೆ ಅದನ್ನೇ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಹೇಳಬೇಡ ತನ್ನ ಮನದನ್ನೆಯ ಮನಸ್ಸನ್ನು ತಿಳಿಯಾಗಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಗಂಡು ದರ್ಪವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಜೀವನದ ಸಂವಾದಕ್ಕೆ ನಾನು ನಿನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ತಾಯ್ತನದ ಸ್ಮರಣೆಯ ಬಾಳನ್ನು ಬಾಳಿನಂತೆ ಕಾಣುವುದು. ಹೊಸ

ಹುಟ್ಟನ್ನು ಕಾಣುವ ಹಂಬಲದ ದಾಂಪತ್ಯದ ಬದುಕನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳೋಣ ಎಂಬುದಾಗಿ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ನಾನು ಸುಮ್ಮನೆ ಇದ್ದೇನೆಂದು ನನ್ನ ಆತ್ಮಗೌರವಕ್ಕೆ ಧಕ್ಕೆ ತರುವಂತಹ ನಡವಳಿಕೆಗಳು ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬಂದರೆ ಸರ್ಪ ಹೇಗೆ ವಿಷವನ್ನು ಕಾರಿದಾಗ ಅದರಿಂದ ಉಂಟಾಗ ಬಹುದಾದ ಅನಾಹುತದ ಹಾಗೆ ನಮ್ಮ ಬದುಕು ಹಾಳಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಕೊಡಬೇಡ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ನಿನ್ನ ಪ್ರೀತಿ, ತಾಳ್ಮೆಗಳು ಯಾವುದೇ ಬಗೆಯ ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ನೀನು ಮಾಡಿದರು ಕ್ಷಮಿಸುವೆನು, ಮಗುವನ್ನು ಮುದ್ದಾಡುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಮುದ್ದಾಡುವೆನು ಸುಖವಾಗಿ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ನೀನು ಸ್ವರ್ಗ ನರಕ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆದರು ನಾನು ಬರುತ್ತೇನೆ. ಬದುಕು ಉಂಡೆ ಕಾಳಿನಂತೆ ಇರಲಿ ಬದುಕು ಒಡೆದ ಬೇಳೆಯಾದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಯಾವುದೇ ಬಗೆಯ ಬದುಕಿನ ಸಾರತೆ ಇಲ್ಲ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಕವಿತೆಯು ಬಾಹ್ಯವಾಗಿ ನೋಡಿದಾಗ ಬಹಳ ಸರಳವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅದರ ಒಳನೋಟದಲ್ಲಿ ದಾಂಪತ್ಯದಲ್ಲಿನ ವಿಷಮತೆಯನ್ನು ತಿಳಿಗೊಳಿಸುತ್ತಲೇ ಪರಸ್ಪರ ಸೋತು ಗೆಲ್ಲುವ ಮತ್ತು ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ತಿದ್ದಿಕೊಳ್ಳುವ ಆದರ್ಶ ದಾಂಪತ್ಯದ ಮುನ್ನೆಡೆಗೆ ಅಡಿಯಿಟ್ಟಂತೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಬೇಂದ್ರೆಯವರು ಹೆಣ್ಣಿನ ಮೃದುಭಾವ ಮತ್ತು ಆಕೆಗೆ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ನೀಡಬೇಕಾದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಅರಿತವರಾಗಿ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಆ ಮುಖದ ಸತ್ಯವನ್ನು ದರ್ಶಿಸುತ್ತಾ ದಂಪತಿಗಳ ಪರಸ್ಪರ ಅರಿವಿನೊಡನೆ ಸಮಾಜ ವಿಕಾಸವಾಗಬೇಕೆಂದು ಕನಸು ಕಂಡವರು. ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ತಾಳ್ಮೆಯಿಂದ ಇದ್ದು, ಸೋತು ಗೆಲ್ಲುವುದರಲ್ಲಿ ಇರುವ ಸೌಹಾರ್ದತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸಹಬಾಳ್ವೆಯ ಬದುಕನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು ಎಂಬುದನ್ನು ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ಕವಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ.